

1925 УУЛДА
үнөмдүүлүктөгөн

ШЫНЫ

РСФСР-нин Компартиясынын Тыва рескомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1991чыл

апрель

16

вторник

№ 68 (14568)

(Чагылар өртөз 6 көп.
Сазар өртөз 10 көп.)

БАЛГАЗЫННЫҢ

МАЛЧЫННАРЫНГА ЧОРААШ...

Иле, «Революциянын чабыжы» советтүү хойжуларын аал-коздорунга чорааш, оларнын ажал, амдыралы-биле тайышкан, кижинин сагыжына чамдык болалар ылап-ла кирер чорду. Чүлөр-өлзү Эрткен чылдын түн-нелинде ук ажал-агыла Социалисттик Күш-ажылдык Маалыры Иван Петрович Сафонов республикада ийги-чтерде болган. Чүе хойга ху-раган талаз-биле шыгы. А дүгү бирги черде — бир хой-дан 4,4 килограмм. Ынчаарга бирги черде хойжу — Сүт-Хол райондан Дуугар-оол Ока-дын көргүзүү 100 хойдан 122 хураган (И. Сафоновтундан 2 хураган хой), а дүгү 3,0 килограмм. Бо ийн малчы-нын хоюнук уксазы аныч: Маалырын — нарин, а Д. Он-дарнын — бөдүүн дүктүгү. Мынчан кээрде, оларнын ажылын калчип деңизерил? Иван Петровичке 551, а Ду-гар-оол Давы-ооловичке 228 хой бар.

Ынчангаш ам хойжуларнын социалисттик чарыжынын түн-нелин үндүрөдө чангыс та-лаалайын, чүгө хураган ал-ганын эвес, а малын ук-сазын, баш санын, дүк ал-ганын база кириштирер дуга-йылда мурунда чамдык эс-тер айтырыгы солунга база радиого-ла колурун турганы чөптүгү. Болал көргө, түн-нели үндүрер иштер бо талаз-би-де шүттүсүр хевирлиг.

Балгазынын малчынары өскөн чылын 100 хойга оңаштыр 83 хураганын кам-галап доруктурган, бир хой-дан 3710 грамм дүктү кыр-гаан. Ажал-агынын деңиз-ерин нарин дүктү хойга эсүрү-ла тааржыр.

Кыштагларга чорааш, ында мал-маган ху турарын, мал-чени чегирин көрдүм. Сак-манчыларын четсезин. Козан бүтүзүндө ситен, чарба, сүт-четир, оттулар хомурун дү-жүргөн, бараан-биле ханды-рылга багыт эвес. Козанарга эс-терин чырып кирген. Бо советтүү малчынарын амыралын чамдык суурлар-нын чурттакчыларынын ала-дээр чорду. Хоорем чокка ында.

Балгазын суурдан ырак эвесе Ланзын Оюунун кыш-таанга келди. Козан де-вискээр, кажаалар ишти ары-силти. 400 хойлук улус-чорду, олардан 360-ы то-роон, хураганнары шүттү бар, ынангаш ам безин 100-не оңаштыр 90 хураганын ап-кан. Сакманчылар Ахмет-Сен-дар дуулажы турлар. Анык эр — Ахметтин чугаакырын, тура-сорукун бозум хуун-да магаздым. Ол ам кыр-ган-ачанын хоюн хуууш ал-дыры-биле белестенип турар, өрөндө керээзи-биле ажал-лаанга тайылбырлады. Богу чамдык таасторун мерге-жилди. Алында барып, арат ажал-агылар барып, күтсезин. Кырган-ачаы эр-чим Ланзын Оюн ол. Ша-к ылым, Ахмет «Сөгө шыкан амыктарын» чер бүтүзүне деткир болза эки-ле-ди-ийин. Тура-сорукут аныктар биске каа-лаа хепек.

Даразында дуржулгалык малчы Арынак Комбаан азынга чедө бериле. Ка-

жаадан ак халаттыг кижини унуп келди. Мал эмчизи деп болаан улук сакманчы Делгермаа Арынак болду. Бир хураган аары берген, ону сыктарып, унуп кээр-ге таарышканымыс ол болду. Малчы боду хураганын эм-нээр, артында-ла ак халат-тыг. База бирээни ол факт-согоп турду. Арынактар ам-фонов республикада ийги-чтерде болган. Чүе хойга ху-раган талаз-биле шыгы. А дүгү бирги черде — бир хой-дан 4,4 килограмм. Ынчаарга бирги черде хойжу — Сүт-Хол райондан Дуугар-оол Ока-дын көргүзүү 100 хойдан 122 хураган (И. Сафоновтундан 2 хураган хой), а дүгү 3,0 килограмм. Бо ийн малчы-нын хоюнук уксазы аныч: Маалырын — нарин, а Д. Он-дарнын — бөдүүн дүктүгү. Мынчан кээрде, оларнын ажылын калчип деңизерил? Иван Петровичке 551, а Ду-гар-оол Давы-ооловичке 228 хой бар.

Оларнын козжында херэ-жен малчын Селенмаа До-жан ийн отгу-биле 679 ирчи-гештерин ху-менди ажаап, мааларип турар. Ол иш-каш Мижит-оол Кок-оол, Оттук Алай-оол оларнын кадарган малы база эки турар.

Бо чылын советтүү де-вискээрде хар улук дүшкө, чамдык козанинын де-вискээрде өртүктүз. Барган-на козанинчыта малды тургу-зу азырап турар чорду. Мал-ченин четир кылдыр белес-теп алдыра, оон амыс бо-ышкан. А бир эвес балга-зынчылар ол планын күе-септештирер болза калча-рыл? Дирекция малды кыш-тан ху-менди ажаар дээр бүтү-ле хемчеглерин ап тура-ры илден.

Бо бүтү эки-ир, ычнал-даа четтестер база бар, эң ылангы малчынарын чөптү-гү негелдерин, дилегерин база ычналдыс, көрүзүс-сө. Чүлөр? Аныча керээ-ли чарганы эртенге. Керээ-ле көрүзүсүндө ажал ал-ган хураганнарын советтүүгө сазар бе алы каячалык база немелде телевири кичирер дээр дугайында тодартаан. Бо дугайында эң ылангы Комбаа Арынак хомулап ту-рар.

Малчынарын чыгытканы солун, сеткүлдөр оздап кээр, а козанин суурдан шүттү ырак эвес. Малчына-рын чыгытканы тарза сок-тап чиринге ынак, согааш, балаз-лаа бар. Шаанаккы ынак, сазы-маганын эл-бек аш-чем бар эвес, ычнал-гаш казакчыларын ол негел-дери эсүгээр советтүү таразын сазар болза эки. Советтүүн малчынары болал-сагызын, негелдерин чугаалаар дээр-ге, бо чоокта хурап-сугла-хамаанчок, өрөндө-кел-гелдер билин болдоткан. Бо талаз-биле директор И. Чу-чев, проблем даргазы К. Са-рылган база тускай эртенги-ле-лаа боттук хемчеглерин ларый алыр ужурап. Мал-чынарын билин тура-со-руун деткир-ле болгай.

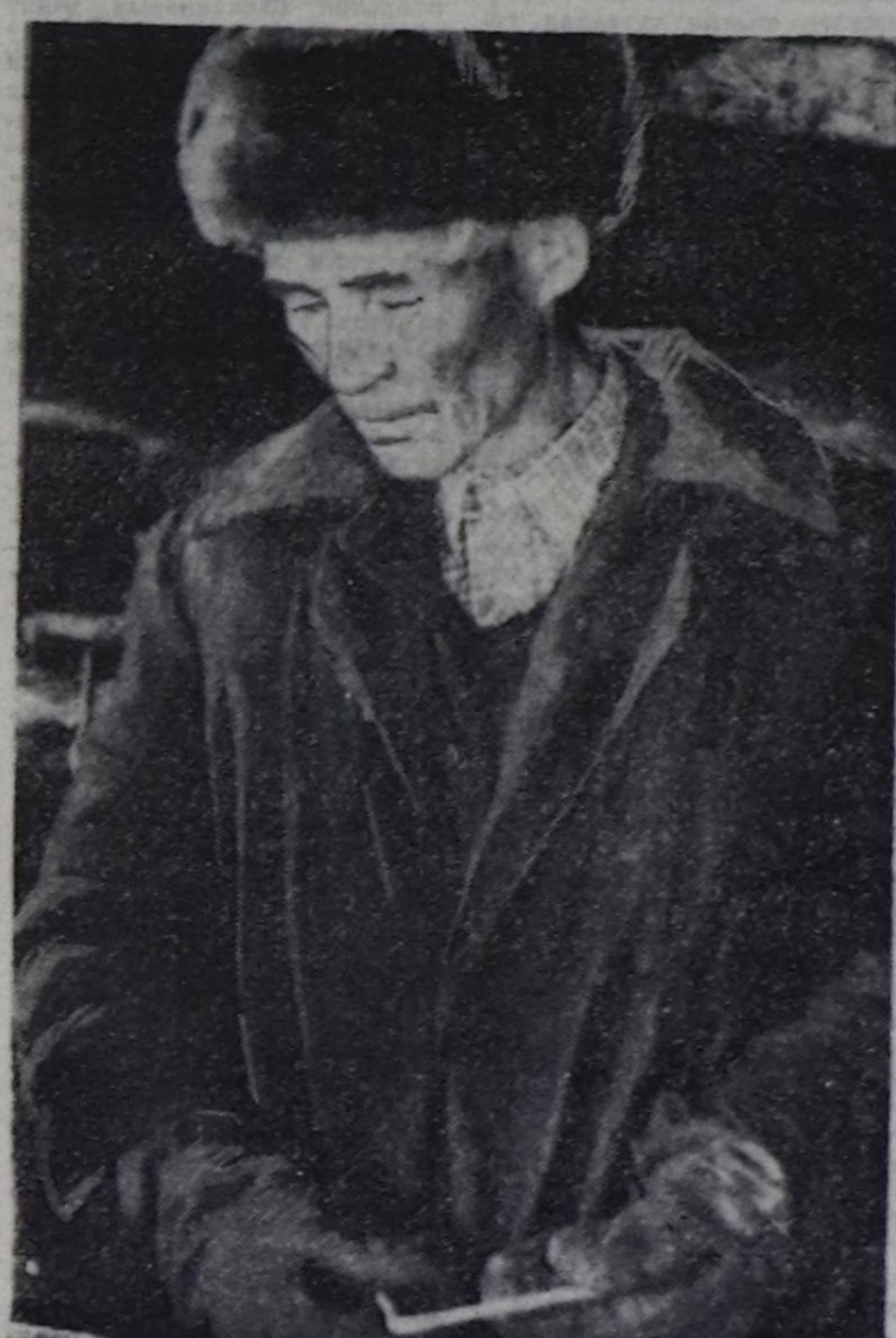
Хеймер-оол МОНГУШ.
Кызыл хоорай.

«ДҮРГЕН ДУЗА» ЧЕДИРЕРЛЕР

ЧУРУКТАРДА: Кызыл ра-йонда «Тилелге» советтүү калчакчы Седен-оол Күжү-гетович Хемчик чаксы та-рыга белеткелгине идел-кейлиг кырып турар. Ол дөртөн ажит тракторларын септээрине улуун кириген. Аны-агы маркалыг маши-наларын үрелген черлерин таууштуруп, оон кузатары болгаш кожуларын кылырын-га дуулашкан. Ам-лаа кы-лар ажалдар хой. Чаксы хо-ву ажалдары эгелээр-ге, бо бедик мергежилдик ажал-чын хову турлагаларын кезип чоруптар. Шык базырышкы-нын үзүндө, чер чарды-рылганын үрел берген ке-

зектерин ол дораан-на кан-наптар. Оон ажал-ижи «дүрген дуза» чедирер эмчилер-биле дөмей-ле. Дарганинар цехте ажалдык хайнышкынын канча-рыл аан. Ажал-агынын улук дарганы Монгуш Саган-оол тараа эжер советтарын кы-лып турар. Чаштырылга аг-регатарынын чугула дээр-рин база бир дарган Хертек Калдар-оол кылып турар. Чедирин ховуларын эргип, чер алдар ажалдарын херектиг чүдүлдерин база олар кылырлар.

Охемчик ОНДАРНЫ.
фотолары.

НЕГЕЛДЕЛЕР, ХОМУДАЛДАР ҮЗҮЛБЕС. ЧҮГЕ?

А жыы - биле чугаалажырга...

Барын-Хемчик районун ажал-агыларын бүгү мы-лак-уа-ж, чоок-лаа 235 колаанда база 4 фермада ту-рар. Мал ажалдык хаара туттуган кижин хой. Олар ылангы дөрт ээлдөөдө олар-бечирин солуп көчүп, мал-биди баш санын өстүрер, оон продуктуларын бечирер дээр ийн уаа эргип кезип турар. Чамдык малчынарга ховар баар, оон эрте бээр дуга-йылда «Хемчиктин сыдым» солунга малчынарын бижээ-ни шүтүмчүлөдө чагаан чөптүгү, бодурун бурууун мишин, оон сонгар чөптүгү негелдерине амыктар болуп, кызыл ажалдарын 4. Ооржак хууштен.

Долгар-оол Хертек сазы-жылар аразында соцарыш-тын тилекчилерине сазып, планын доктамаал амыр күе-септештирер. Бижылган-на «Дон-Терезин» советтүү малчынары оун макта-ры. Райпо ажалдыкчылары дээр болгаш бирги сортуун дала-нын складтарга арттырган, малчынарга куудук сорту-туун чорудуп турар таарыл-галарын, көзөдө күш-ажыл-ды хоюнунарын, пенсионер-лерин хандырышыне киче-рей салбаан, оларнын нор-мазын берейн турарын ши-гын шүтүмчүлөдө.

«Барлык» советтүүн Хон-делен, Акен-Барлык салбы-ларын малчынарыла Бо-рин Ооржак бижылган. Ынча-ла-лаа ол аал-коз-ан-на, доктамаал барып чет-тиксезин, машиназы үрүтүп үрелип турарын ховуларын Шынал-ла, ылым ханын. Ахметсар Аракаанын авто-маганын артык кезектер ты-

рылган-на эр-е ай дур-гууанда анаа турган. Үрүм-к кезектер үрелгенде молаачы-лар боттарынын акша-хорен-гиз-биле кылдыртып, улус-биле дугурушкан, оларга хо-лөдөл кылдыртып ам шүтү чыгып болган.

Аш-чем продуктулары бол-ган улеттүр барааннары эвээр-ден амы берге үеде оларын шаа-биле нормалап, ховар барааннары оочур ба-йылда «Хемчиктин сыдым» солунга малчынарын бижээ-ни шүтүмчүлөдө чагаан чөптүгү, бодурун бурууун мишин, оон сонгар чөптүгү негелдерине амыктар болуп, кызыл ажалдарын 4. Ооржак хууштен.

Долгар-оол Хертек сазы-жылар аразында соцарыш-тын тилекчилерине сазып, планын доктамаал амыр күе-септештирер. Бижылган-на «Дон-Терезин» советтүү малчынары оун макта-ры. Райпо ажалдыкчылары дээр болгаш бирги сортуун дала-нын складтарга арттырган, малчынарга куудук сорту-туун чорудуп турар таарыл-галарын, көзөдө күш-ажыл-ды хоюнунарын, пенсионер-лерин хандырышыне киче-рей салбаан, оларнын нор-мазын берейн турарын ши-гын шүтүмчүлөдө.

«Барлык» советтүүн Хон-делен, Акен-Барлык салбы-ларын малчынарыла Бо-рин Ооржак бижылган. Ынча-ла-лаа ол аал-коз-ан-на, доктамаал барып чет-тиксезин, машиназы үрүтүп үрелип турарын ховуларын Шынал-ла, ылым ханын. Ахметсар Аракаанын авто-маганын артык кезектер ты-

рылган-на эр-е ай дур-гууанда анаа турган. Үрүм-к кезектер үрелгенде молаачы-лар боттарынын акша-хорен-гиз-биле кылдыртып, улус-биле дугурушкан, оларга хо-лөдөл кылдыртып ам шүтү чыгып болган.

Аш-чем продуктулары бол-ган улеттүр барааннары эвээр-ден амы берге үеде оларын шаа-биле нормалап, ховар барааннары оочур ба-йылда «Хемчиктин сыдым» солунга малчынарын бижээ-ни шүтүмчүлөдө чагаан чөптүгү, бодурун бурууун мишин, оон сонгар чөптүгү негелдерине амыктар болуп, кызыл ажалдарын 4. Ооржак хууштен.

Долгар-оол Хертек сазы-жылар аразында соцарыш-тын тилекчилерине сазып, планын доктамаал амыр күе-септештирер. Бижылган-на «Дон-Терезин» советтүү малчынары оун макта-ры. Райпо ажалдыкчылары дээр болгаш бирги сортуун дала-нын складтарга арттырган, малчынарга куудук сорту-туун чорудуп турар таарыл-галарын, көзөдө күш-ажыл-ды хоюнунарын, пенсионер-лерин хандырышыне киче-рей салбаан, оларнын нор-мазын берейн турарын ши-гын шүтүмчүлөдө.

«Барлык» советтүүн Хон-делен, Акен-Барлык салбы-ларын малчынарыла Бо-рин Ооржак бижылган. Ынча-ла-лаа ол аал-коз-ан-на, доктамаал барып чет-тиксезин, машиназы үрүтүп үрелип турарын ховуларын Шынал-ла, ылым ханын. Ахметсар Аракаанын авто-маганын артык кезектер ты-

рылган-на эр-е ай дур-гууанда анаа турган. Үрүм-к кезектер үрелгенде молаачы-лар боттарынын акша-хорен-гиз-биле кылдыртып, улус-биле дугурушкан, оларга хо-лөдөл кылдыртып ам шүтү чыгып болган.

Аш-чем продуктулары бол-ган улеттүр барааннары эвээр-ден амы берге үеде оларын шаа-биле нормалап, ховар барааннары оочур ба-йылда «Хемчиктин сыдым» солунга малчынарын бижээ-ни шүтүмчүлөдө чагаан чөптүгү, бодурун бурууун мишин, оон сонгар чөптүгү негелдерине амыктар болуп, кызыл ажалдарын 4. Ооржак хууштен.

Долгар-оол Хертек сазы-жылар аразында соцарыш-тын тилекчилерине сазып, планын доктамаал амыр күе-септештирер. Бижылган-на «Дон-Терезин» советтүү малчынары оун макта-ры. Райпо ажалдыкчылары дээр болгаш бирги сортуун дала-нын складтарга арттырган, малчынарга куудук сорту-туун чорудуп турар таарыл-галарын, көзөдө күш-ажыл-ды хоюнунарын, пенсионер-лерин хандырышыне киче-рей салбаан, оларнын нор-мазын берейн турарын ши-гын шүтүмчүлөдө.

«Барлык» советтүүн Хон-делен, Акен-Барлык салбы-ларын малчынарыла Бо-рин Ооржак бижылган. Ынча-ла-лаа ол аал-коз-ан-на, доктамаал барып чет-тиксезин, машиназы үрүтүп үрелип турарын ховуларын Шынал-ла, ылым ханын. Ахметсар Аракаанын авто-маганын артык кезектер ты-

СЭКП ТК-нын Секретариатында

СЭКП ТК-нын Секретари-атын апрель 13-те СЭКП ТК-нын Чингине секретари М. С. Горбачевтун дарга-лашканы-биле болган хура-лыкта партиянын моон сон-гаар кылп чорудар чугула айтыртыларын чугаалашкан. Тургустууп келген эконо-миктиг болгаш политиктиг

байдалдарын бүгү талаанг чугаалажып көргөш. ТК-нын Секретариаты СЭКП ТК-нын Пленумун апрель 24-те чыга-дыры чугула деп шийтер-лээн. Анаа чуртта болгаш партияда байдалдын айт-мырларын чугаалажып.

(СЭТА).

ССРЭ Президентизи Японияже чорупкан

ССРЭ-нин Президентизи М. С. Горбачев Япониянын премьер-министри Т. Кайфу-нук чалаанын эсугаар алба-нын аян-чорун кылып апрель 14-те Токиоже чоруп-кан. Совет күрүсүнүн удур-тукчуу-биле кады ССРЭ-нин даштык херектер министри А. А. Бессмертных, ССРЭ-нин культура министри Н. Н. Губенко, РСФСР-нин Дээди Советинин Даргазын ора-лакчызы Б. М. Исеев, ССРЭ-нин даштык экономиктиг дарылаалар министри К. Ф. Катусев, РСФСР-нин даш-тык херектер министри А. В. Козырев, РСФСР-нин Дээди Советинин Делегей херекте-ринин талаз-биле комитети-нин даргазы В. П. Лукин, Якут-Саха ССР-нин Дээди Советинин Даргазы М. Е. Николаев, СЭКП ТК-нын секретари, СЭКП ТК-нын Делегей кижизинин өрөк-те-чизи, ССРЭ-нин Дээди Со-ветинин Делегей херектеринин талаз-биле комитетинин ке-

жигүү В. М. Фалин, ССРЭ Президентизинин удурт-кучу А. Н. Яковлев, Япо-нияже чорупкан.

Аэродромга совет күрүс-нин удуртукчуу ССРЭ-нин оралакчы-президентизи Г. И. Янаев, ССРЭ-нин Дээди Со-ветинин Даргазы А. И. Луки-н, ССРЭ-нин премьер-министри В. С. Павлов, ССРЭ-нин Айыл чок чорук чөвүлелин кижизини В. В. Бакаев, В. А. Крю-ков, Е. М. Примаков, Б. К. Пуго, Д. Т. Язов, СЭКП ТК-нын Чингине секретари-нын оралакчызы В. А. Иваш-ко болгаш албанын өске-лаа кижилери үзээн.

Япониянын ССРЭ-де херек-теринге тур бузуреткен Х. Сигета, Керей Республиканын ССРЭ-де элчини Гоу Ро Мен үзээн иштерин аразына тур-ган.

М. С. Горбачев орук ара-Хабаровск хоорайга докта-ган. (СЭТА).

ЛОНДОНЧЕ ЧОРУПКАН

Европанын эде дериништин болгаш хөгжүлде банкынын ажалдыкчыны кыржир-биле ССРЭ-нин премьер-министри В. С. Павлов апрель 14-те Лондонже чорупкан. Ол делетей организацианын кол сорулгазы болза кады ажал-

дажылганы хөгжүлде болгаш ССРЭ-ге база Чөөн Евро-панын чурттарына улус ажал-агынын телевиделерин боттадырына сан-хоо экономиктиг дуузын көргө-ри болур.

(СЭТА).

Тыва АССР-нин болгаш Хакас автономнуг областын 1-ги кварталда чарыжынын түннели

1990 чылдын 1-ги кварталы-биле деңизерге (хуу-биле)

	Тыва АССР	Хакас автономнуг областы
Улеттүр продукциянын хемчээли	88,8	107,4
Күш-ажылдык будурукчулук	95,6	108,3
Көдээ ажал-агы продукциянын күрүсеге сатканы		
Мал болгаш куш	68,8	77,5
Сүт	76,1	93,1
Дагаа чуургазы	85,3	92,5
Тудук		
Капитал салышкынар	70,2	91,1
Тудук-монтаж ажалдары	70,5	91,5
Кол фондуларын ажалгалга кияргени	51,4	100,4
Чурттар оран-саваны ажалгалга кияргени	47,4	166,8
Транспорт		
Никити ажалгалдык автотранспорту-биле чүк сөөртүлгө	87,5	99,8
Садым		
Үрүмкөптө садар бараан саарылганы:		
Никити хемчээли	112,6	115,2
Телевирил ачы-дуза чедирелгени		
Чонга телевирил ачы-дуза чедирелгени	114,0	115,0

ЧАА ӨРТЕКТЕР: айтырылгар, тайылбыр

Республиканын министрстволарын, ведомстволарын база чик, аш-чем, тус чер улеттүрүчү, сады болгаш хой-ниги чеменилгезинин удуртукчуларын көзүлө туралы Тыва АССР-нин Дээди Со-ветинин Президиумга бозу эркен. Анаа өртектер реформазы-биле холбайыр оюнун социал камгала-лынын айтырылгарын чугаалажып көргөн.

Чөвүлө хурагал республиканын улус өрөк-те-чизи министри Н. С. Конгарин, сан министриянын ора-лакчызы Ф. Б. Жантуктин, Өртектер талаз-биле күр-не комитетинин даргазы И. Ф. Моляковтун, чурт улеттүр каттыжышкынын даргазынын оралакчызы В. О. Ооржактын база хой-нигитини чеменилгезинин трезинин директору Г. С. Сухованын информацияла-рын дынган.

Чамдык хуналарын база устулде алаанымыс удур-тукчуларын дындагында алдыра, бистин садым болгаш хой-ниги чеменилгезинин, эң ылангы школа буфетте-ринде, чик, аш-чем база чурт улеттүрүчү будурукчу-ларинде айгы-агы өртектер тыттып келгезин.

Ол бүтүнү барымдалааш, өртектер реформазынн та-лаз-биле республи-ка солуннарын арына-рына, радиого, телевидели-гайлар бээр республика-нын Өртектер комитетинин даргазы Ф. Моляков, а чурт улеттүр будурукчу-ларинге чиг этти кадыг өр-тектер-биле үндүрүп беел турарынн талаз-биле «Ты-ва» компрескомпааниянын ажалын сайгырып коору Тыва АССР-нин Дээди Со-ветинин чогуур доктамаал ко-миссиязына (даргазы А. Шулупов) акша орулгаж эвээр өр-бүлдерин ханды-

рар магазинин бараан ас-сортиментиниче кичеңгей салыры Тыва АССР-нин Сады министрствозунга (И. Холыров) дааскан.

Ол ышкан школа буфетте-ринде, студенттер столова-ларында аш-чемин өртөз чингенил эде көөрүн ар-гын Өртектер талаз-биле күрүне комитетинин дар-газына, Экономика талаз-би-ле күрүне комитетинин, Улус өрөк-те-чизинин министрствозунга, Кызыл хоорай Совети-не дааскан.

Никити столоваларга чик өртектин нем белеткээрин талаз-биле бар-ла арталар-ын, курдаларын дилеп ты-варын хой-ниги чеменилге-зинин трезинге база күлэ-те-кен.

Уе хурадал Тыва АССР-нин Дээди Советинин Дар-газы Ч.Д. Б. Ондар удурт-кун болгаш анаа чүе чугаалап.

Седен ХЕРТЕК.

ДУУН

45 ЧЫЛ БОЛГАН

Кызылдын садым-кооператив училищези тургустун-ганында бээр 45 чыл оюнга тураскааткан байырды хурадын дүүн демделген эрттирген. Анаа Тыва АССР-нин Садым министрствозун, Республиканын херек-лекчилеринин ийгилигинин төлөзери, ук училищенин доо-зукчулары, сургууларды киришкен.

Тиг балазы быжыккан. Дээди эртенги хой чылдарда башкы-лар келген тускай специалистер республикага хой санын тө-лөтүп кааларын белеткэн. Ол дугайын санап берген ки-жилер чугааларынга илерет-кенер.

Садым-кооператив учил-ищези тургустунганында бээр 45 чыл болган оюнга кыржир-биле калчакан ки-жилерге солун программалык колонтетти чындилыш баш-кылары, сургууларды көрсү-кен. Ол ышкан тускай эсгеде-гени база организастаан.

(Бистин кор).

БӨГҮН

БАШКЫЛАР ӨӨРЕДИЛГЕЗИ

Республиканын башкылар билин бедилер институ-ду биология болгаш химия башкыларын ай хууса-лыг түр өөрөдигезин организастап эрттирп турар.

Районнарын аны-бүрү школарарында келген 50 ир-е башкылар химия болгаш биология эртенмерин башкы-ларынн талаз-биле лек-цияларын, тайылбырларын, ажал кичээлдерин, дуржулга-лык башкылар-биле ужура-жылгаларын башкылар билин бедилер институтунн органи-застап эрттиргенине өөрүп, боттарынга ажалдык, өөр-өдигези чүдүлдерин хой-биле билип алганын ББИ-нин хи-мия болгаш биология каби-неттеринин эртелекчилери Ирина Ооржак биле Вера Монгуш башкыларын түр

өөредилгезин Кызылдын ке-жээни школазында чорудуп турар болган оон ажалдык, шынарлыг, өөрөдигези, дуза-лар чорун чедип алырыне улук кичээлдерин салып турар. Бөгүн химия башкылары Кок-Тей школазын тос-класстарынн химия кич-ээлинге олуружур болгаш хи-мия башкызы Л. А. Камзала-кова-биле арга-дуржулга сол-чурлар. Ажал кичээлге олу-рушкан башкылар башкы-лашкын талаз-биле арга-сумелерин солчуп, үнелгич сү-мелерин башкылар бээрде.

(Бистин кор).

ДААРТА

41 АВТОБУС ҮНГЕН БОЛЗА...

Кызылда хоорай иштинин маршруттарына база хоорай аразында пассажирлер аргыштырар автобус-тарынчиде депутаттары улагтырар деп, Тыва АССР-нин депутаттары бадылап болза.

Ам хоорай маршрутунун автобустууна орган санында 15 көпөк төлээр бис. Ол дээрге мурунда өртөндө барык-ла дөрт катап улук өрте-ктер-тир. Кызыл-чаар материал-дар, артык кезектер азын, өс-кө-лаа чүдүлдерин өртөз ула-рып сазарында сазыжылар шүттүсүр, бараан хуваажы-

болурда, маршруттарга пас-сажирлер аргыш

Үүрметпен саяар өрткестеріңіз бо чыдың апрель 2-ден эгелеп улгатканы-биле хошбар редакцияга чагалаар келти эгелтэн. Чамдык ууус алыр компенсацияларны кайы хире чөмөздөдүн чөдир бөлбөй турар болаш он савадиз аялра маргиллаагиз айтырылгара таваржык турар. Ычангаж кескү болаш бөлүңгир болуу-биле Тыва АССР-ниң Сап-хөө министрствозунун база Тыва АССР-ниң Экономика тала-зы-биле күрүме комитетиниң специалистериниң бөлөткөн схемазын мооң адаанда бердиз.

испаниянын кемчээл:	
3	4
12	72 (оюн аягында стажын көөр)
13	78
12	72
8	48
11	66
8	48
—	420
8	132
9	96
9	96
9	96
8	132
9	96
11	108
8	48
(сангында)	
10	60
12	72

— **ЯПОНИЯ**

ния 1990 чыда 13. миллион 486 му 796 автомбильди, 99 миллион тонна каны, 2.99 миллион хууда ажыгал компютерлери будурен.

Чуртту хойлужудула тазы-биле дзали органы — парламент, апар парламент — 106 каргыч, бир депутаттары — 762 киж, бир депутаттык шалкыи — чыла 18 миллион 274 му 250 иен, а императорну чыла шалкыи — 257 миллион иен акша.

1990 чылдын декабрыда медзериин бууга алырга, Японияда 67 карз-бажынара болгаш еске-да хоругула черлеринде 44 му 247 киж турул турал. Чуртта албан тууш бисе будруктегирин салучуларын.

ССРЭ-НИН КОЖАЗЫ – ЯПОНИЯ

лал ча-
 ыыл бұ-
 ен, чи-
 аллары
 6.28
 Япон
 авы —
 ал кам-
 япон
 3 кижи

БРИГАДИР
ӨӨРӨДЛИГ

Тес-Хем районун «Кызыл-гаар» союзунун малчынары амыг үдө бергедерге таваргыч туурал. Ону ажил эртер аралзын болуп туурал бис. Хар кылган катан. Хар баса тургу-чу болуп келген. Чамдык чым кыл хуинерде хар хүндөс эрээш, кержө доштапты калыр-дыр. Бычканга мал олар бергеден туурал. Шээр малдык даваннары тастал туурал.

Колан бүрүзүнүк даякскэрин дайылбай туурал. Сигуш-ширшын белетке шөөлүт эвес болганнан оок курла-выры чамык тургалгада үстүп туурал. Чижээ, оон ула-мыннан чамдык кышталарда туур мал өлүп эгелзэн. Ол ышкан Улуг-Күзөс үст-баран фермазында байдал база-ла ыдыг: бетон кажаа соок, мал чени чедишпес. Эрткен чымын Агар хуовуунга мал чени эки туизе-даа, Соттарыыс оон бе-лигиз албан бис. Оон бе-лигизин бригаданыр. В. Нугат негеледе чок болган. Ол чагай мал ченин межегейжилер, шамалбыгжылар магадан, ону агадан алгаш бардылар. Ша-мындыг ажил-атыйжы эвесчо-руувус бригаданыр-даа, биске-даа өөредиг болуп нийзан.

Бо чымын оон черле дум-пукка кертпн ап көрзэлннер.

Даадар-оол Туган чым.

Тес-Хем район.

өдип-чазаар күш-ажыл коло-
ниязынга эрттирер.

Эдлэн-цагаар күш-ажьл колонияныг эрттнр.

Үстүндө чижектердө адм киргн замастаглар тусгай паспорт чок азг тусгай чоп-шээрч чок СССР-ийн кызм-гаарч урел, МАР-ийн дөвс-изиргнө туттургннар. од дэш олар чогуур дөмгөчө оонашканилар. Күрүнө кызм-гаарч урэл, ону тоол көр-бөс чоруктар мындай түнклө-гө дөдирип болур дээрзин ки-жи бурузунч бйлен турары чугула.

Чехос ТЮЛОШ.

Эрзин районунуу үзүс суду-нун дөдөгиз.

ДЭЭШ

н, 1991 ч, апрель 16,

